

A case study on the vicarious epitomes of the lifecycles in poems and folk songs

Yaşam dönemlerinin şiir ve türkülerle eşleştirilerek incelenmesine ilişkin örnek bir çalışma

İlgım Kılıç¹
Mustafa Kılıç²

Abstract

Each individual is both influenced by and has an impact on his/her culture of birth. Consequently, culture describes life to a certain extent and can penetrate almost all spheres of life. In this study, poems and folk songs related to life periods and development psychology sub-branches such as childhood, adolescence, adulthood and old age and concept of death are examined connectively. In this regard, this study is first and only in its field.

“Factual qualitative” data has been used in this study. Target population of the study is life periods while the sample is poems and folk songs related to subfields of life periods. The results of the research are as follows:

In the physical and physiological findings, the importance of sleep in infancy with the development of the “foetus” was remarked. What is more, together with the “binary sexuality” characteristics in puberty and the physical change and alteration, its effects on development and physiological changes in later old age were emphasized.

In emotional findings, the ones belonging to “adolescence period” were remarkable. Anxieties and hesitations also came into question. In cognitive findings, it became prominent that using language, “success and competition” and “socialization” take place in late childhood. Social findings were

Özet

Her birey doğduğu kültürden hem etkilenir, hem de onu etkiler. Dolayısıyla bir ölçüde de olsa yaşamı kültür betimlemekte ve yaşamın hemen hemen her alanına nüfuz edebilmektedir. Bu çalışmada yaşam dönemlerine ilişkin şiir ve türküler ile gelişim psikolojisinin alt dalları olan çocukluk, ergenlik, yetişkinlik ve yaşlılık dönemleri ve ölüm kavramı eşleştirilerek incelenmiştir. Bu tür bir çalışma alanda ilk ve tektir.

Bu araştırmada, “olgusal nitelikli” verilerden yararlanılmıştır. Evren yaşam dönemleri, örneklem ise yaşam dönemlerinin alt alanlarına ait şiir ve türkülerdir. Araştırmada ulaşılan sonuçlar şöyledir:

Fiziksel ve fizyolojik bulgularda; “fetüs’ün” gelişmesi ile bebeklikte uykunun önemine dikkat çekilmiştir. Ayrıca “Erinlik Çağı”nda görülen “ek cinsiyet” özellikleri ile fiziksel değişim ve dönüşümün, gelişim üzerindeki etkileri ile ileri yaşlılıkta görülen fizyolojik değişimler vurgulanmaktadır.

Duygusal bulgularda, “Ergenlik Dönemi”ne ait olanlar dikkat çekicidir. Ayrıca kaygı ve tereddütler de söz konusudur. Zihinsel bulgularda; dil’in kullanımı, “başarı ve yarışma” ile “sosyalleşmenin” son çocukluk dönemi gerçekleştiği öne çıkmıştır. Sosyal bulgular; “Oyun Dönemi” ile karakterize olup; “orta yaş”ta arkadaşlık ilişkileri de belirtilmektedir.

¹Doç. Dr., Başkent Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı; ilgimkilig@gmail.com

²Prof. Dr., İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı; kilicmustafa49@gmail.com

characterized with the “game period” and friendship relations were designated in “middle age period”. In cultural findings, “working and professional” life and “spouse and marriage” issues attract notice. In the findings related to death, it was emphasized that death is a complementary factor for the life but postponing it seems beneficial.

Kültürel bulgularda; Genç Yetişkinlik Dönemi “iş ve çalışma” yaşamı ile “eş ve evlilik” konusu dikkat çekmektedir. Ölüme ait bulgularda; ölümün yaşam döngüsünü tamamlayan bir unsur olduğu, ancak ötelenmesinde yarar görüldüğü vurgulanmaktadır. Bu çalışmada elde edilen bulgular ışığında alandakilere ve yeni araştırma yapacaklara bazı öneriler sunulmuştur.

Keywords: Life cycles; Lifecycle; Life in poems; Life in folk songs.

Anahtar Kelimeler: Yaşam dönemleri; Yaşam döngüsü; Şiirlerde yaşam; Türkülerde yaşam.

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

1. Giriş

Yaşamı inceleme konusu olarak seçen bilim dallarından biri de Gelişim Psikolojisi’dir. Gelişim Psikolojisi; insanın çocukluk, ergenlik, yetişkinlik ve yaşlılık dönemleri ile ölüm olayını incelemektedir.

Yaşam dönemlerinin her birinin ele alınarak incelenmesi çeşitli bilim dalları ve uzman kişilerce yapılabilmektedir. Şair ve ozanlar güzel sanatlar alanının birer temsilcisi olarak kabul edilebilirler. Çünkü şair ve ozanlar tarihin çeşitli dönemlerinde, farklı bir biçimde de olsa insan gelişimine ve yaşamına ait özellikleri dile getirmişlerdir.

Bilindiği üzere bir toplumun tarihsel geçmişini o toplumun içinden çıkmış olan şiirler, ağıtlar, destanlar ve türküler yansıtmaktadır. Bir diğer ifadeyle bir toplumun anlatısını; o toplumun değer yargıları, atasözleri, deyimleri, kargışları (beddua), alkışları (dua, övgü), imgeleri, bütün bunların yarattığı dilsel beğenisi oluşturur (Binyazar, 2003: 278).

İnsan topluluklarından bugüne kadar sayısız uygarlıklara can veren Anadolu toprağı, yeryüzünün en bereketli topraklarından biridir. Bu topraklarda sayısız devlet kurulmuş, nice sanat yaratılmış; sevgiler, ihanetler, dostluklar, zulümler, zaferler ve yenilgiler yaşanmıştır. Tüm bu yaşananlar dile dökülmüş ya şiir ya destan ya da şarkı veya türkü olarak ifade edilmiştir. Bir başka ifadeyle halkımız sosyal ve kültürel yaşamını da türkü diliyle ifade etmeye çalışmıştır. Hatta kendini bile anlatırken yine o yola başvurmuştur. Söz gelimi bedenini veya ruh güzelliğini de ifade ederken ya şiirlerle ya da türkülerle ifade etme yolunu seçmiştir.

Bu durum gelişim psikolojisinin alt dallarını da yakından ilgilendirmekte ve incelenip araştırılmasını gerekli kılmaktadır.

1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışma sosyal, kültürel ve duygusal açıdan hayatı anlatan bir dönemler dizgesidir. İçerdiği konular oldukça kapsamlıdır. Ancak örnek bir çalışma olarak ele alındığından bütünü gözden kaçırılmaması nedeniyle; yaşam döngüsünün unsurları benimsenmiş ve genel hatlarıyla Havighurst’un (Baymur, 1993: 53) belirlemiş olduğu gelişim dönemleri esas alınmıştır. Bu tür bir yaklaşımın belirlenmesi ile “yaşam”, değişim ve gelişim süreci olarak değerlendirilmek istenmiş ve oluşturulan bölümler doğum öncesinden ölüme kadar götürülmüştür.

Bu bağlamda yaşamın oluşumundan sonlanmasına kadar olan dönemlere ilişkin belirgin bulgular şiirlerin ve türkülerin kıta, beyit ya da satırları arasında sıkışmış ifadelerde aranmıştır. Ele alınan şiir ve türküler yaşama dair olanlardır.

Bu çalışma ile gerek gelişim psikolojisi, gerekse müzik alanında çalışanlara; bireyin “gelişimsel özellikleri” disiplinler arası bir yaklaşımla sunulması, yaşamın önemine dikkat çekilmeye ve alanlar arası işbirliğinin benimsenmesine çalışılmıştır.

Bu çalışma gerek anabilim dallarında gerekse disiplinler arası çalışmalarda türünün ilk örneği olması nedeniyle önem arz etmektedir.

2.2. Araştırmanın Sınırlılıkları

Gelişim çağlarının sınırlarının kesin kez belirlenmemiş olması ya da dönemlerin iç içe girmesi nedeniyle bu çalışmada; çocukluk, ergenlik, yetişkinlik ve yaşlılık ile ölüm konuları ele alınmıştır. Söz konusu dönemlere özgü şiir ya da türkü bulmada güçlükler yaşanmıştır. Bu da incelenen olayın özelliğinden kaynaklanmaktadır. Örneğin aynı şiirde yaşam döngüsünün birçok dönemine ilişkin vurgulamalara rastlanabilmektedir.

Çalışmaya örnek olarak alınan şiirler halk edebiyatından seçilmiştir. Türküler ise TRT (Türkiye Radyo Televizyon) Kurumu Müzik Dairesi Yayınları, Türk Halk Müziği Repertuarı ile sınırlıdır.

2.3. Varsayımlar (Sayıtlar)

1. Bireyin gelişimsel özellikleri şiir ve türkülerde de yer almaktadır.
2. Bilimsel bulgular ve kültürel değerler günlük yaşamla bağdaştırılabilir.
3. Alanlar arasında birlikte çalışmanın olası sonuçları genç kuşaklara, duygusal ve düşünsel olarak aktarılabilir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada, “olgusal nitelikli” verilerden yararlanılmış olup; veri kaynakları olarak “belgeler” kullanılmıştır. Dolayısıyla bu çalışma “belgesel tarama” niteliği tarzında bir araştırmadır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Özsoy, 2015: 45-46). Bu çalışmada ise örnek olay tarama modeli kullanılmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Bu çalışmada evren yaşam dönemleri, örneklem ise yaşam dönemlerinin; fiziksel, duygusal, zihinsel, sosyal ve kültürel boyutlarına karşılık gelebilecek olan şiir ve türkü örnekleridir.

2.3. Veri Toplama Teknikleri

Araştırmada incelenen yaşam dönemlerine karşılık gelecek şiirler ilgili alan yazından, türküler ise TRT repertuarından tarama yöntemiyle elde edilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

İlgili yayınlardan tarama yoluyla elde edilen veriler, yaşam dönemlerinin “çocukluk (bebeklik, oyun çağı, okul çağı); ergenlik (erlenlik ve ergenlik), yetişkinlik (genç yetişkinlik, ortayaş), ve yaşlılık (yaşlılık ve ileri yaşlılık) ile ölüm boyutları dikkate alınarak eşleştirilme yöntemi kullanılmıştır. Eşleştirmelerde dönemin özellikleri şiir ve türkülerde aranmış; bulunan verilerle genel bilgiler bağdaştırılarak yorumlar yapılmıştır.

3. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde yaşam dönemlerinin; çocukluk, ergenlik, yetişkinlik ve yaşlılık dönemleri ile ölüm'e ilişkin kuramsal bilgileri ile tarama yoluyla bulunan söz konusu dönemlerin; fiziksel, duygusal, zihinsel, sosyal ve kültürel boyutlarına ilişkin şiir ve türkü örnekleri eşleştirilerek yorumlanmaya çalışılmıştır.

3.1. Hayatın Başlangıcı ve İlk Yıllar: Çocukluk

3.1.1. Doğum Öncesi Dönemi: Doğum öncesi dönem üç evreden oluşmaktadır. Bu evreler genel olarak döllenmeden doğuma kadar olan süreyi içerir. Evrelerin süresi kısa olmakla beraber gelişme hızı çok çabuktur. Evrelerdeki gelişme, esas itibarıyla fizyolojik bir gelişmedir. Bu evreler germinal (dölüt), ilk iki hafta; embriyo, ikinci haftanın sonundan ikinci ayın sonuna kadar olan evre ve fetüs ise ikinci ayın sonundan doğuma kadar olan süreyi kapsamaktadır.

Çizelge 1: Doğum Öncesi Dönemine İlişkin Şiir ve Türkü Örnekleri

YAŞAM DÖNEMİ	ŞİİR ÖRNEĞİ	TÜRKÜ ÖRNEĞİ
DOĞUM ÖNCESİ	<i>Dokuz ay dokuz gün dokuz saatte</i> Baş yazım yazıldı kudreti hatta Va'dem tamam oldu sığmam bu ette Hak'dan emir oldu geldim cihana İRFANİ (Çelebioğlu, 1985: 235)	<i>Garip Anam</i> Koyunda gezdirdin, doğurdun anam Analar yavrusuna bakar elbet, Emeğin çok büyük ödenmez anam, Ah garip ana anam, anam anam, telef anam oy Ali Başbuğ <i>Seslendiren:</i> Sabahat Akkiraz(http://www.findyourlyrics.com)

Yukarıda yer alan (1) nolu çizelgede yer alan şiir incelendiğinde döllenme olayının fizyolojik bir olay olmaktan öte “Hakk’ın bir emri” olarak görüldüğü izlenimi alınmaktadır. Bu da günümüze inanış ve kültür özelliğinin bir yansıması olarak miras kalmıştır diye yorumlanabilir. Türkü örneğinde ise, annenin yüceliği ve sevgisi vurgulanmaya çalışılmıştır. Bu durum yetişkinlik yaşamında özellikle ana-çocuk ilişkisinde ve annelik hakkı konusunda önemli bir yer tutacaktır.

3.1.2. Bebeklik Dönemi: İlk bir aylık evre süt bebekliğini oluştururken; ilk iki yıla bebeklik dönemi denmektedir (Yörükoğlu, 1981).

Bu dönemde psiko-motor gelişmeler ön plana çıkmaktadır. Çocuk, ana-babasına ya da bir yetişkine tamamen bağımlıdır. Dönem sonunda aile bireyleri ile sevgi ilişkisi kurulmaya başlar. Çocuk kendisini “ben, bana verilenim” şeklinde algılar. Bu nedenle çocuğun gereksinim duyduğu sevgi ve beslenme verildiğinde, temel güven duygusu gelişmiş olur.

Çizelge 2: Bebeklik Dönemine İlişkin Şiir ve Türkü Örnekleri

YAŞAM DÖNEMİ	ŞİİR ÖRNEĞİ	TÜRKÜ ÖRNEĞİ
SÜT BEBEKLİĞİ (Yeni Doğan) BEBEKLİK	<i>Çiçek gibi yavaş yavaş büyüdüm</i> <i>Adım adım korka korka yürüdüm</i> Anam babam nazarında bir idim Beslerdiler çabuk açsın gülüm MEVLİD İHSANİ (Kaya, 2004: 269)	Bebeğin beşiği çamdan Yuvarlandı düştü de damdan Bey babası gelir şam'dan Nenni de nenni de nenni de bebek <i>Yöre:</i> Bayburt <i>Kaynak Kişi:</i> Binali Selman <i>Derleyen ve notaya alan:</i> Ahmet Yamacı

Yukarıda (2) nolu çizelgede yer alan şiir incelendiğinde gelişmenin en temel öğelerinden olan ve olgunlaşmanın örneği olarak bilinen yürümeye ilişkin ifadenin yer aldığını görülmektedir. Türkü örneğinde ise döneme özgü olan uyku kavramı üzerinde durulmuştur. Çünkü bebek ilk aylarda tüm gününü uyku ile geçirmektedir. Yeni doğan bebek ancak acıkınca ya da sıkıntısı olunca uyanır. Doyurulup sıkıntısı giderilince yeniden uykuya dalar. Eğer bebek uykuya dalmakta güçlük çekiyor ise bu annelerce kaygı kaynağı olacaktır. Anneler bu durumu ortadan kaldırmak için çareler aramakta ve bu amaçla manilere, türkülerle ve ninnilere baş vurmaktadır. Çünkü A. France’nin de vurguladığı gibi; “Annelik sanatının ilk şartı, çocuktan sonra uyumaktır”.

3.1.3. Oyun Dönemi: Bu dönem çeşitli adlar altında anılmaktadır. Örneğin ilk çocukluk, erken çocukluk ya da oyun çağı veya okul öncesi gibi. Oyun çağı; bireyin yaşamında en uzun ve en ayrıntılı anıların yer aldığı dönem olarak önem kazanır. Çünkü ilk izlenimler, yaşam boyu sürmektedir.

Bu dönemde çocuğun bütün dünyası oyundur. Çocuklar oyunu oyun olarak değil de, ciddi bir uğraşısı gibi görürler. Çünkü oyun aynı zamanda çocuğun dilidir ve tek galesidir. Arkadaşlıkları bilinçli değildir. Özerk bir biçimde hareket ederler. Ama oynadıkları oyunlarda yetişkin dünyasının rollerini taklit (öykünme) etme yoluyla yetişkin dünyasına yönelmiş olurlar.

Bu dönemdeki çocuk benmerkezci olmasına karşın, likititeye yani bir sıvıya benzer ve konan kabın şeklini alır.

Çizelge 3: *Oyun Dönemine İlişkin Şiir ve Türkü Örnekleri*

YAŞAM DÖNEMİ	ŞİİR ÖRNEĞİ	TÜRKÜ ÖRNEĞİ
OYUN ÇAĞI	Üç yaşında ben hasırlar çiğnedim Dört yaşında eşdaşımla oynadım Beş yaşında bir zerrece kaynadım Gönül isterdi ki orda bezene Beşinde beğdir bilmez Dünyayı göze almaz <i>Zerre kaygusu olmaz</i> <i>Oyun gölge dışında</i> Mahtum KULU (Çelebioğlu, 1985: 186)	Sabah Olur Çocuk Gider Oyuna Oynar Oynar Kum Doldurur Koynuna Bütün Günahlarım Baba Boynuna <i>Yöre:Burdur/Yeşilova</i> <i>Kaynak Kişi:Salih Urhan</i> <i>Derleyen:Ahmet Yamacı</i> <i>Notaya Alan:Ahmet Yamacı</i>

Yukarıda (3) nolu çizelgede yer alan şiir ve türkü örnekleri incelendiğinde ortak değerlerin olduğu görülmektedir. Bu durum, üç yaşında başlayan ve oyun ile karakterize olan dönemin özelliğini yansıtmaktadır. Çocukken oynanan oyunların, yetişkin yaşamda bir mesleğe dönüşmesi ya da profesyonel mesleğin habercisi olabilmesi söz konusudur (Kılıç, 2013: 146).

3.1.4. Son Çocukluk: Okul çağına rast gelmektedir. Çocuğun aile yuvasından çıkıp dış dünyaya açıldığı, toplumsal çevreyle iyice karıştığı çağdır. İlkokul yıllarını içine alan bu dönem, ergenliğin ilk belirtilerinin başladığı 12. yaşta son bulur.

Okula isteyerek gitmeyen, üstelik okuldan ve insanlardan çekinen; akli hep evde ve oyunda olan bir çocuktan okula uyum sağlamasını beklemek fazlaca iyimserlik olur. Bazı sıradan olaylar ebeveyni kaygılandırmaya yeter de artar bile. Paydostan sonra çocuğu eve gelmeyen bir annenin çığığı bir türküde kendisini duyurabilir, örneğin

- Sıra sıra gelen mektep uşağı

Neden eller geldi, Zöhrem gelmedi!..gibi (Kılıç, 2013: 146).

Bu dönemin başlangıcında çocuklar henüz parça ve bütün ilişkisini kuramamakta, somut zihinsel gelişmeden soyut düzeye geçememiş durumdadırlar. Hatta zihinsel gelişim açısından çocuk, görünen görüntülerin etkisi altında bile kalmaktadır. Fakat giderek zihinsel gelişimini büyük ölçüde tamamlayan çocuk, okul yaşamında yetişkinlerin zihinsel kavramları, mantığı, sembolizmi ve iletişim yollarını da kavrama çabası gösterecektir.

Çizelge 4: Son Çocukluğa İlişkin Şiir ve Türkü Örnekleri

YAŞAM DÖNEMİ	ŞİİR ÖRNEĞİ	TÜRKÜ ÖRNEĞİ
OKUL ÇAĞI	İki yıl okulda verdim başarı <i>Asla arkadaştan kalmazdım geri</i> <i>Okul petek oldu, ben oldum arı</i> Çalışırdım çabuk yapam balımı	Okudum mektepte vardım bir ere Bir elif okudum çok cevap çıktı Bir elif üç nokta geldi bir yere hü Ezber ettim andan dört kitap çıktı hü Mürşid-i kamilden dinledim kandım hü <i>Yöre:Sivas/Şarkışla</i> <i>Kaynak Kişi:Veysel Şatıroğlu</i> <i>Derleyen:İhsan Öztürk</i> <i>Notaya Alan:İhsan Öztürk</i>

Yukarıda (4) nolu çizelgede yer alan şiir ve türkü örnekleri incelendiğinde tıpkı çizelge (3) de olduğu gibi ortak değerlerin oluştuğu görülmektedir. Bu durumun nedeni; elbette bir önceki dönemden farklı olarak, okul çağı dönemindeki çocuğun dili ustalıklı kullanabilmesindedir. Bu dönemin özelliği; beğenilme, onay alma ve yarışmaya girme ve kıyaslamadır. Fakat çocuk, bilinçsizce ve acımasızca rekabet ortamına girer. Bunun nedeni, yetersizlik ve aşağılık duygusunu yaşamamak ya da yaşanan yetersizlik ve aşağılık duygusunu ortadan kaldırmaya yönelik çabalar olabilir.

3.2. Ergenlik Dönemi

3.2.1. Erinlik: Bu dönemde duygu, düşünce ve davranışlar; değişim, gelişim ve başkalaşım gösterirler. Vücudun bütün bölümlerinin aynı oranda ve aynı anda büyüyüp gelişmesi olanaksızdır. “Eşgüdümsüz büyüme” söz konusudur. Önce el ve ayaklar daha sonra gövde büyür. Erinlik, erişkinliğe atılmış ilk adım olup bu adım cinsel olgunlaşmayla başlar ve çocuk yapabilme erkine kavuşmayla birlikte, birey hâlâ bir çocuk gibidir. Bir başka ifadeyle bu dönemdekiler, ne çocuklardır ne de ergen!.. Bu dönem bir ara dönem olup; buluşa erme ile başlayıp ergenlikle devam eder.

Bu dönemde gelişme hızı yeniden yükselir ve gelişim vücudun bütün kısım ve organlarında eşit bir şekilde olmamaktadır. Erinlik dönemi; kısa, cinsiyete özgü, uyumsuzluklarla yüklü, çabuk değişim ve çakışan bir evre olarak karakterizedir ve ben kimim, ben neyim ve ben ne olacağım sorularını kendine sorandır (Kılıç, 2013: 6-8).

Çizelge 5: Erinlik Çağına İlişkin Şiir ve Türkü Örnekleri

YAŞAM DÖNEMİ	ŞİİR ÖRNEĞİ	TÜRKÜ ÖRNEĞİ
ERİNLİK – DÖNEMİ	On yaşında gonca güldür açılır On birinde ab-ı hayat içilir On ikide boyu bel seçilir On üçünde meh-i tabana benzer AŞIK ÖMER (Çelebioğlu, 1985: 182)	Arpa buğday daneler Yıkılsın meyhaneler Terzi elin kırılınsın (aman aman) Dar geliyor düğmeler <i>Yöre:Orta Anadolu</i> <i>Kaynak Kişi:Yöre Ekibi</i> <i>Derleyen:TRT Ankara Radyosu THM Müdürlüğü</i> <i>Notaya Alan:Yaşar Aydaş-Ümit Bekizağa</i>

Yukarıda (5) nolu çizelgede yer alan şiir ve türkü örnekleri incelendiğinde buluş çağına erişen erinin cinsel olgunlaşmaya ulaşmasıyla birlikte bir gül iken yaşamın kaynağı ve sürdürücüsü olmaktadır. Bu dönem “eşgüdümsüz büyüme”nin olduğu ve insanı meydana getiren buutun yani duygu, düşünce ve davranışın; değişim, gelişim ve başkalaşım sürecidir. Çizelge 5 de yer alan “Arpa buğday daneler” adlı türkü sanki bu durumun kanıtı gibidir!..

3.2.2. Ergenlik: Bu dönemde genç fizyolojik ve anatomik ile sosyal ve duygusal yönlerini geliştirerek yetişkinin niteliklerini kazanır. Fizyolojik gücünün üst sınırlarına doğru hızla ilerlemektedir. Fiziksel gücün doruğundadır.

Ergenlik çağındaki bireyler; duygu, düşünce, davranış ve tutum olarak gelişme çabası harcadıklarından dolayı çeşitli sorunlar yaşarlar. Ergenlik aynı zamanda sevinçlerin olduğu gibi üzüntülerin de en yoğun yaşandığı dönemdir.

Çizelge 6: *Ergenlik Dönemine İlişkin Şiir ve Türkü Örnekleri*

YAŞAM DÖNEMİ	ŞİİR ÖRNEĞİ	TÜRKÜ ÖRNEĞİ
ERGENLİK DÖNEMİ	On sekizde gezdim hemdem bulmağa Gönül heves etti bir yar almağa Yiğirmi de döndüm devrilmez dağa El içinde adım sanım dallana İRFANİ	Bahçada yeşil çınar Boyun boyuma uyar Ben seni gizli sevdim Bilmedim alem duyar Yöre:Diyarbakır Kaynak Kişi:Celal Güzelses Derleyen:Muzaffer Sarısözen Notaya Alan:Neriman Tüfekçi

Yukarıda (6) nolu çizelgede yer alan şiir ve türkü örnekleri incelendiğinde erenlik dönemindeki her ergenin üç tür kaygısından söz edilmektedir; iş, aş ve eş gibi.. Özellikle duygusal dünya dalgalı bir haldedir ve gönül ilişkileri yani aşk gündemdedir. Ancak söz konusu edilen aşk platonik bir nitelik göstermektedir. Örneğin “Bahçede yeşil çınar” türküsünde olduğu gibi.. Bu dönemde sevgi; kimse bilmeden, kimse duymadan ve de kimseleri rahatsız etmeden kendinle, kendi içinde kurulan bir sarmalını andırmalıdır, diye düşünülür..

3.3. Yetişkinlik Dönemi

Bu dönem kendi içerisinde genel hatlarıyla; genç yetişkinlik, ortayaş ve yaşlılık ve ileri yaşlılıktan oluşmaktadır.

3.3.1. Genç Yetişkinlik: Bu dönemde bireyin fiziksel ve psikolojik bakımdan olgunlaşmış olduğu varsayılır. Kendi kimliğini bir başkasının ya da başkalarının kimliği ile birleştirmeye hazırdır. Ergenlikte görülen benmerkezcilik bu dönemde yerini “rol merkezçiliği”ne bırakır.

Bu dönemin en temel özelliği, yetişkin rollerinin keşfi ve üstlenilmesi ve üretkenlik ile verimliliğin üst noktaya doğru hızla yükselmesidir. Bu amaçla genç yetişkin; karar verme, çatışma çözme, yaşam problemleriyle başa çıkma konularıyla uğraşır.

Çizelge 7: *Genç Yetişkinlik Dönemine İlişkin Şiir ve Türkü Örnekleri*

YAŞAM DÖNEMİ	ŞİİR ÖRNEĞİ	TÜRKÜ ÖRNEĞİ
GENÇ YETİŞKİNLİK	Yirmi beşte derde derman olursun Otuzunda kükrer aslan olursun Otuzbeşte olgun sultan olursun Tahta geçmiş bir hünkara dönersin AŞIK KUL AHMET (Kaya, 2005: 119)	Bahçeye indim de taş bulamadım Bir yüzük yaptırıp kaş bulamadım Kendime münasip eş bulamadım Olur mu olur mu böyle olur mu Yöre:Erzincan/Kemaliye-Eğin Kaynak Kişi:Ömer Tarlabası Derleyen:Yücel Paşhakçı Notaya Alan:Burhan Tarlabası

Yukarıda (7) nolu çizelgede yer alan şiir ve türkü örnekleri incelendiğinde yetişkinler dünyasında yerini alan genç yetişkinin üç önemli sorunundan biri olan eş bulma konusuna dikkat çekilmek istenmiştir. Yukarıda yer alan türküde; evlilik sanatının, evliliği aşındırmadan ve evlilik bağıni koparmadan, akrabalarla duygusal ilişkiyi sürdürmeye devam ederken bağımsızlaşmayı başarabilmeyi de içerdğine dikkat çekilmeye çalışılmıştır.

3.3.2. Ortayaş Dönemi: Bu dönem; barışın ve huzurun koruyucusu olmakla beraber, aslında olgunluk dönemi olarak da bilinmektedir (Kılıç, 2013: 102). Bu durumu, Fransız yazar ve filozof Simone de Beauvoir “olgunluk kendini tanımakla tanımlanır” (Hagens, 2012)’den diye ifade etmektedir.

Ortayaş başarıların en üst noktaya çıktığı ve ideallerin gerçekleştiği bir evredir. Bu yaş dönemindekiler bundan böyle yaşamını aynı biçimde sürdürüp sürdüremeyeceğini sorma noktasındadırlar yani, “hayatın anlamının” sorgulandığı ve hayatın yeniden değerlendirilmesi gerektiği yıllardır. Çünkü “boş yuva sendromu’nu” bu dönemde yaşamaya başlamaktadır. Ortayaş, dostluk ilişkilerinin yaşandığı ve sergilendiği en güzel dönemdir.

Çizelge 8: Ortayaş Dönemine İlişkin Şiir ve Türkü Örnekleri

YAŞAM DÖNEMİ	ŞİİR ÖRNEĞİ	TÜRKÜ ÖRNEĞİ
ORTAYAŞ - OLGUNLUK	Elli beşte ettikleri düş olur Altmışında pirlük gelir bir olur Altmış beşte gören gözler yaş olur Bir iki savrulmuş harmana benzer	Eziz dostum mennen küsüp incidi Ayrılık yağ kimi çekti eridi Gezdiğin yerleri od basıp indi O gedip kalmışam hesretindeyem Yöre:Azerbaycan Kaynak Kişi:Şah Ruh/Arif Babaef Derleyen:Azize Gürses Notaya Alan:Azize Gürses

Yukarıda yer alan (8) nolu çizelgede yer alan şiir ve türkü örnekleri incelendiğinde bireysel güçlerin inişe geçtiği, bu dönem yukarıda vurgulandığı üzere, yaşamı “Yeniden Değerlendirme” ve ele alma dönemidir. Söz gelimi görme ve işitme duyusundaki azalmalar, başka insanlarla olan etkileşimi etkiler ve bu da hem duygusal hem de duygusal güçlüklerle yol açar. Fakat ortayaş’ta olan bireyler, kendilerini yorgun ve bitkin hissedip, bir köşeye çekilerek dinlenme arzusunda olduklarını da düşünebilirler. Ancak henüz eyleme geçecek kadar kararlı da değildirler.

Ortayaştaki bireyler; eş, dost, akraba ya da arkadaşlarla yakın ilişkiler içerisindedirler. Çoğunlukla yakın dostluk veya arkadaşlık bağı ile birbirine bağlıdırlar. Ortayaş’taki insanların arkadaştan ziyade dostları vardır çünkü dostluk, özellikle bir can dostunun varlığı ona öz güven katmaktadır. Yukarıda yer alan “Eziz Dostum” türküsünde olduğu gibi..

3.3.3. Yaşlılık: Bu dönem genellikle emekliliği izleyen zaman dilimi olarak görülmektedir. Bu dönemi olgunluk sonrası bir dönem olarak da adlandırmak mümkündür. Söz gelimi bir şeylerin eksilmesi, yok olması, yitmesi, eskiden yapılabilen yaşanabilen şeylerin artık mümkün olmaması gibi..

Genellikle bu dönemdekiler, bedensel ve zihinsel çöküşünün acısını yaşamaktadırlar. Ayrıca, eşlerden birinin kaybına bağlı yalnızlık, çocukların yetişkin olup evden ayrılması, emsal ve arkadaşların ölümü, emeklilik nedeniyle yerleşim biriminin değiştirilmesi, gelirin azalmasına bağlı olarak ekonomik güçsüzlük ve bütün bunların sonucunda kaçınılmaz olarak toplumsal yalıtılmışlık hissetmektedirler.

Çizelge 9: Yaşlılık Dönemine İlişkin Şiir ve Türkü Örnekleri

YAŞAM DÖNEMİ	ŞİİR ÖRNEĞİ	TÜRKÜ ÖRNEĞİ
YAŞLILIK	Altmışında iner bir merdivenden Yetmişinde binse düşer duvardan Sekseninde su getirmez pınardan Doksanında döşegini düz ister PİR SULTAN ABDAL (Çelebioğlu, 1985: 180)	Geldi geçti güzellerin kervanı Sürüldü savruldu dostun harmanı Gençlik elde iken sürün devranı Kocalıkta devran sürülmez imiş Yöre:Hafik-Aktaş Köyü Kaynak Kişi:Haydar Tatlısu/Hamza Başyurt Derleyen:Nida Tüfekçi Notaya Alan:Nida Tüfekçi

Yukarıda (9) nolu çizelgede yer alan şiir ve türkü örnekleri incelendiğinde; “Sabah doğru olanın akşamüstü yalan olduğu” görülmektedir. Bu duruma birey hayıflanmakta ve “Geldi Geçti Güzellerin Kervanı” adlı türküde geçmişe ve özellikle gençlik dönemine ilişkin duyulan özlem dile getirilmektedir.

Yaşlılıkta zaman ileriye değil hep geriye doğru işler. Yaşlı, yakın geçmişi değil uzak geçmişi daha iyi hatırlamaktadır. Ama her şeye rağmen yaşam devam eder. Çünkü “Vücut kocasa da, gönül kocamaz”. Bu nedenle, yaşamın her anını kendi özelliklerine göre değerlendirmek ve yaşamak gerekmektedir.

3.3.4. İleri Yaşlılık: İleri yaşlılık organizmasında, yaşlılığa bağlı olarak fonksiyon kaybı ve gücünün azalması, bunun sonucunda da duyu kaybı söz konusudur. Bu da bireyin hem yaşamını hem de bakımını zorlaştırmaktadır. Fakat yaşlılık hastalık demek değildir!.. Ancak, yaşlanma en büyük holistik hastalıktır. Holistik kavramını tek bir nedene bağlı olmayarak gerçekleşen durum olarak açıklamak mümkündür (Kılıç, 2013: 416). Tıpkı Ünlü Filozof Eflatun’un (Platon) “Tek başına gelmediği için yaşlılıktan korkun” dediği gibidir.

3.3.5.**Çizelge 10: İleri Yaşlılık Dönemine İlişkin Şiir ve Türkü Örnekleri**

YAŞAM DÖNEMİ	ŞİİR ÖRNEĞİ	TÜRKÜ ÖRNEĞİ
İLERİ YAŞLILIK – GEÇKİNLİK DÖNEMİ	<i>Hasan Dayı</i> Hasan Dayı koşamazdı, Dizlerinde derman azdı... Çocuklarda pek haylazdı, Sataşmadan duramazdı!... Geldi çattı sisli günler Bağ bahçemin rengi soldu; Geçti gitti sıcak günler... Hasan dayı hasta oldu!...	“İlaç yazmak fayda etmez” Öleceksin Hasan Emmi Kan kurumuş pompa çekmez Gideceksin Hasan Emmi. Farların göstermez olmuş Frenlerin tutmaz olmuş Gaz yemiyor miyad dolmuş Gideceksin Hasan Emmi. Abdullah ŞEKEROĞLU (Eğrilmez vd., 2010:199)
	Ruşen Eşref ÜNAYDIN (Ünaydın, 2002: 111-112)	

Yukarıda (10) nolu çizelgede yer alan şiir ve türkü örnekleri incelendiğinde, hem şiir hem de türkü diliyle kast edilen şeyin yaşlılıkta kayıplara ve yetersizliklere bağlı olarak ortaya çıkan durumun kaçınılmazlığıdır. Tıpkı “Elazığ yöresinde” söylenen “İlaç Yazmak Fayda Etmez” adlı türküde organizma mekanik olan bir motora benzetilerek, onun teknik-bakıma ve onarıma hatta yeni parçalara dahi gereksimi olduğu vurgulanmaya çalışılmıştır. Aksi takdirde makinenin çalışması yani

yaşamın devamlılığının zora gireceği ve yürümeyeceği gibi net ve acı bir gerçek dile getirilmeye çalışılmıştır denilebilir.

3.4. Yaşam Döngüsünün Tamamlanması: Ölüm

Yaşamın tek bir amacı vardır: Döngüyü sürdürmek, yani doğum ve ölüm. Çünkü organizma döllenmeden itibaren kendini ölüme doğru hazırlar. Yani bu eylem aniden olmaz, çünkü ölüm bir süreçtir ve organizmanın tüm hayati fonksiyonlarını kaybetmesiyle gerçekleşir.

Ölüm kavramı kültüre, inanca ve bazen de kişi ya da kişilere hatta yaşanan yere göre de değişik değerlerle yüklü, son derece karmaşık ve göreceli bir kavramdır (Kılıç, 2013: 213).

Çizelge 11: Ölüm'e İlişkin Şiir ve Türkü Örnekleri

YAŞAMIN SONU	ŞİİR ÖRNEĞİ	TÜRKÜ ÖRNEĞİ
ÖLÜM	Karacaoğlan der ki yaktın yandırdın Ecel şerbetini verdin kandırdın Emreyledin Azraili gönderdin Hiç doğmamışa döndürdün beni	Ölüm yakamdan dutma git Gençlik çağım geçende gel Gurbete'de merhamet et Var sılama göçende gel Git sılama göçende gel Bahar gelme yazda gelme Kışda gelme güzde gelme Seksen doksan yüzde gelme Yüz onunu geçende gel Yöre:Çukurova Kaynak Kişi:Osman Feymani Derleyen:Ankara Devlet Konservatuarı Notaya Alan:Ali Canlı

Yukarıda (11) nolu çizelgede yer alan şiir ve türkü örnekleri incelendiğinde bu dünyanın; “Gelimli gidimli dünya

Ahir son ucu ölümlü dünya” olduğu gerçeğinin bir kez daha vurgulandığı görülmektedir.

Ayrıca;

a) Gençken ölümün kabul edilmezliğine işaret edilmiştir. Aynı duruma Yunus Emre de şöyle seslenmiştir:

“Bu dünyada bir nesneye yanar içim göynür özüm
Yiğit iken ölenlere gök ekini biçmiş gibi”

Yunus EMRE (Gölpınarlı, 2006:63)

b) Gurbette iken de ölümün gerçekleşmemesi istenmiştir. Aynı duruma Yunus Emre de şöyle seslenmiştir:

Bir garip ölmüş diyeler
Üç gündün sonra duyalar
Soğuk su ile yuyalar
Şöyle garip bencileyin

Yunus EMRE (Eyüboğlu vd., 1995: 589)

c) Mevsimlere de dikkat çekilmek istenmiş, en fazla ölümün olduğu “kış mevsimde” bile ölümün gelmesinin istenmemesinin ötesinde dört mevsimin herhangi birinde dahi olmaması dile getirilmiştir.

d) Karacaoğlan ise Tanrıya yakarırken ve kendince sitem ederken, ölümden ya da ölüp ölmekten ziyade insanın yaşayıp yaşamadığının sorgulanması gerektiği ve yaşanmışlığın kalıcılığını isteyerek; insanın unutulmaması gerekliliği üzerinde durmuştur.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada ele alınan yaşam dönemlerinin; fiziksel, duygusal, zihinsel, sosyal ve kültürel boyutlarına ilişkin şiir ve türkülerin, ifade ettikleri mesajlar kuramsal bilgiler ışığında yorumlanmıştır. Ulaşılan anlamlar hem şiir hem de türkü mesajları bağdaştırılarak, yaşam dönemlerinin özelliklerine göre açıklamalara gidilmiş ve yeni bilgiler elde edilmek istenmiştir. Söz konusu bilgiler maddeler halinde ele alınarak aşağıda sunulmaya çalışılmıştır. Ancak bazı dönemlere ait şiir ve türkülerin gelişim döneminin özellikleri ile bire bir örtüşmediği görülmüştür. Bu durum çalışmada ele alınan bilgilerin işlenmesindeki yaklaşım farklılığından kaynaklanabilir.

Çalışmada ulaşılan sonuçların belirtilmesinden sonra elde edilen bilgi ve olgular ışığında öneriler geliştirilmiştir.

1. Yaşam dönemlerinin; fiziksel ve fizyolojik gelişiminin vurgulandığı şiir ve türkü örneklerine “Doğum Öncesi Dönemde” rastlanmıştır. Çalışmada ele alınan şiir örneğinde, döllenme “Hakk’ın bir emri” olarak görülmüş; hamilelik dönemine ilişkin türküde ise; hamileliğin güçlüğüne dikkat çekilmiştir. Bebeklik Dönemi’nde ise olgunlaşmanın örneği olarak bilinen yürüme ve konuşma örneğine

“Çiçek gibi yavaş yavaş büyüdüm
Adım adım korka korka yürüdüm” beyitinde rastlanmıştır.

Fizyolojik bir gereksinim olan uyku kavramı ise “Bebek’in beşiği çamdan” gibi türkülerle örneklendirilmiştir. Ayrıca, “Erinlik çağı”na ait şiir ve türkü örneğinde,

“On ikide boyu beli seçilir

On üçünde meh-i tabana benzer” adlı beyitteki anlam ile “Terzi elin kırılısın” türkü ifadesi özellikle fiziksel değişim, dönüşüm ve gelişim üzerinde durulduğunu göstermektedir.

İleri yaşlılığa ait “Hasan Dayı” adlı şiir ile “ilaç yazmak fayda etmez” adlı türkü örneğinde de, yaşlılığın kaçınılmazlığı vurgulanarak, bu durumla birlikte hastalık, bakım ve korunmaya duyulan ihtiyacın da bu dönemin doğurguları olduğu üzerinde durulduğu ve fizyolojik değişimlere atıfta bulunulduğu görülmüştür.

2. Yaşam dönemlerinin; duygusal, gelişiminin vurgulandığı şiir ve türkü örneklerine özellikle “Ergenlik Dönemi”nde rastlanmıştır. Şiir ve türkülerde, ergenin yaşadığı kaygı ve tereddütler üzerinde durulmaktadır. Çünkü ergen platonik aşk diye ifade edilen, sırrının açığa çıkmasını arzu etmemektedir.

“ Ben seni gizli sevdim
Bilmedim alem duyar” türkü örneğinde olduğu gibi.

3. Yaşam dönemlerinin; zihinsel gelişiminin vurgulandığı şiir ve türkü örneklerine “Okul Dönemi”nde rastlanmıştır. Şiir ve türkü örneğinde, okul çağındaki çocuğun dili kullanması ve okul başarısı üzerinde durulduğu görülmüştür.

“ Asla arkadaştan kalmazdım geri

Okul petek oldu, ben oldum arı” örneğinde olduğu gibi.

4. Yaşam dönemlerinin; sosyal gelişiminin vurgulandığı şiir ve türkü örneklerine “Oyun Dönemi”nde rastlanmıştır. Şiir ve türkü örneğinde, döneme adını veren karakteristik özelliği olan oyunun, özbakım ve özdenetim davranışlarının kazanılması ile arkadaşlık ilişkilerinin vurgulandığı gözlenmiştir. “Dört yaşında eşdaşım ile oynadım” ifadesinde olduğu gibi. Ayrıca, “Ortayaş”a ait şiir ve türkü örneğinde, yaşamı yeniden değerlendirerek analiz etmenin gerekliliği üzerinde durulmuştur.

5. Yaşam dönemlerinin; kültürel gelişiminin vurgulandığı şiir ve türkü örneklerine “Genç Yetişkinlik Dönemi”nde rastlanmıştır. Şiir ve türkü örneğinde, yetişkinlerin yaşadıkları sorunlardan birisi olan eş bulma, yani evlilik konusu üzerine durulduğu ve aile yaşamına dikkat çekildiği görülmüştür. “Kendime münasip eş bulamadım” türküsünde olduğu gibi. Ayrıca, yaşlılığa ait şiir ve türkü örneğinde, yaşamın tüm alanlarındaki edimlerde giderek azalma olduğu, gençlik yıllarının özleildiği ve sürekli olarak geçmişin hatırlandığı belirtilmiştir.
6. Ölümüne ait şiir ve türkü örneğinde dünya gerçeğinin ölümle sonuçlandırıldığı, yaşam döngüsünün kendisini tamamlayarak kaçınılmaz gerçek olan ölümüne varıldığı, yakınmanın ve yakarmanın ya da isyanın bu duruma çözüm olmayacağına Karacaoğlan şiirleriyle dikkat çekilmiştir.

Buna göre çalışmada geliştirilen öneriler aşağıda sunulmuştur:

1. Repertuarı yaşam dönemlerinden oluşan;
  - a) THM ve TSM konserleri verilebilir.
  - b) Şiir dinletileri düzenlenebilir.
  - c) Yaşam dönemlerini anlatan konferanslar düzenlenebilir.
2. Yaşam dönemlerinin her biri; fiziksel/fizyolojik, duygusal, zihinsel, sosyal ve kültürel açılardan ele alınarak ayrı ayrı şarkı bağlamında da incelenebilir.
3. Yaşamın hiçbir parçasının karanlıkta kalmaması için insana ilişkin yazılan ve bestelenen; şiir, şarkı ve türkülerin bir katalogu “fiziksel/fizyolojik, duygusal, zihinsel, sosyal ve kültürel bağlamda hazırlanabilir.
4. İnsanların, anlamlı yaşadıklarına ilişkin olarak arkalarında bıraktıklarını ölçmek için;
  - a) Ölenlerin bıraktıkları; şiir, şarkı, türkü vb. eserlere ilişkin araştırmalar yapılabilir.
  - b) Geride kalanların, ölenlere ilişkin yazmış oldukları; şiir, şarkı, türkü vb. eserlere ilişkin araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Baymur, Feriha. (1993). *Genel Psikoloji*. Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Binyazar, Adnan. (2003). “Yaşar Kemal”. *Halk Anlatıları*. Deneme.1. Basım, Düşünce Dizileri: 28, İstanbul: Can Yayınları.
- Çelebioğlu, Amil. (1985). Türk Edebiyatında Yaşnameler. *Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türklük Araştırmaları Dergisi* Sayı 1. İstanbul.
- Eğrilmez, Sait; Turan, Salih ve Güzelgöz, Osman. (2010). *Türkülerdeki Hekimlik ve Sağlıkla İlgili Türküler*. İkinci Baskı. Yayın No: 787. Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı.
- Gölpınarlı, Abdülbâki. (2006) *Yunus Emre Hayatı ve Bütün Şiirleri*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayını.
- Eyüboğlu, Sabahattin; Kemal, Yaşar. (1995). *Gökyüzü Mavi Kaldı*. Edebiyat: 589. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Hagens, GuntenVon. (2012) *Body Worlds Orijinal Vücut Dünyası- Yaşam Döngüsü- Sergisi*. Ankara: Kentpark AVM.
- http://www.findyourlyrics.com/Sabahat-Akkiraz-lyrics_241002/Garip-Anam-lyrics (Erişim Tarihi: 28.09.2014)
- Kaya, Doğan, (2004) *Yaşnameler* .”II.Bölüm.Sahibi Belli Olan Yaşnameler. 48”. Ankara: Akçağ Basım Yayım Pazarlama.
- Kılıç, Mustafa. (2013). *Gerçek Yaşam Tadında: Gelişim Dönemleri 1-II-III-IV*.Pegem Akademi, Ankara.
- Özsoy, Gökhan. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*.http://kisi.deu.edu.tr/~yilmaz.ahmet/birinci_donem_makale/01_bilim_ve_tarih/01_bilim/04.pdf (erişim Tarihi: 06.02.2015)
- TRT (Türkiye Radyo Televizyon Kurumu Müzik Dairesi Başkanlığı). (2004) *Türk Halk Müziğinden Seçmeler 1*, TRT Müzik Dairesi Yayınları, Yayın No: 86, III. Baskı, Ankara.

- TRT (Türkiye Radyo Televizyon Kurumu Müzik Dairesi Başkanlığı). (2005) *Türk Halk Müziğinden Seçmeler 2*, Yayın No: 86, II. Baskı, Ankara: TRT Müzik Dairesi Yayınları.
- TRT (Türkiye Radyo Televizyon Kurumu Müzik Dairesi Başkanlığı). (2002) *Türk Halk Müziğinden Seçmeler 3*, Yayın No: 86, Ankara: TRT Müzik Dairesi Yayınları.
- TRT (Türkiye Radyo Televizyon Kurumu Müzik Dairesi Başkanlığı) Müzik Dairesi Yayınları Türk Halk Müziği Repertuarı, Repertuar Sıra No: 777, 1490, 2442, 2576, 3617, 3889.
- Ünaydın, Ruşen Eşref. (2002) *Bütün Eserleri Cilt 8 Kihayeler-Mensur Şiirler Çocuk Şiirleri* Hazırlayanlar: Necati Birinci-Nuri Sağlam. Atatürk Kültür, Dil Tarih ve Yüksek Kurumu. Türk Dil Kurumu Yayınları: 792/VIII. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basım Evi.
- Yörükoğlu, Atalay. (1981). "Gelişim İlkeleri ve Çocuk Ruhsal Gelişimi". *Ruh Sağlığı ve Hastalıkları*. Yayın Sorumlusu: M.Orhan Öztürk. Türkiye Sinir ve Ruh Sağlığı Derneği Yayını No:7. Ankara: Meteksan Limited Şirketi.

Extended English Abstract

Developmental Psychology is a discipline that studies the life stages: childhood, adolescence, adulthood, old age, and death.

Psychomotor developments are prominent during childhood. At first, children depend completely on their parents or other adults. At the end of this period, children begin to establish affective relationships with family members. Children perceive themselves as "me, I am offered." Thereby children develop a basic feeling of confidence when affection and nourishment are provided.

In the play period, which has various names, the child's entire world is playing. Children conceive of playing not just as a game, but a serious job. Because at the same time playing is the vernacular of the child. Their companionships are not conscious. They act autonomously. Mimicking adult roles, their games they verge on the adult world.

The final childhood period is when the child is school age. The child leaves the family environment and opens to the external world. During this period, the child merges into the social environment completely. This period includes primary school and ends at age 12, when the first signs of adolescence appear.

Children's feelings, thoughts and behaviours reveal alteration, development and transfiguration. Body parts do not grow and develop evenly or simultaneously. There is "asynchronous growth". Hands and feet grow first, then the body grows. Pubescence is the first step towards adulthood which starts with sexual maturation and even the physical potential to make a baby, but the individual is still like a child. In other words, individuals at this stage are neither children nor adolescents! This is an intermediate period which starts with puberty and proceeds to adolescence.

As juveniles, individuals become more adult by developing physiologically, anatomically, socially, and emotionally. Physical power is at its apex.

In general terms, the adulthood stage comprises young adulthood, middle age, senescence, and old age. Individuals become physically and psychologically mature. They are ready to identify with others. Adolescent egocentrism gives way to "role centrism". In middle age, successes is at its speak and goals are realized. People ask themselves about maintaining their life as usual or changing it, as they question and reassess the meaning of life. The senescent period follows retirement. In old age, people suffer from physical and mental decline, making life and care-taking difficult.

The completion of the cycle is death, which is a loss of all life and the stopping of all functions in an organism.

The examination of each life stage can be discussed within various disciplines. Poets and bards can be considered representatives of the fine arts field. Because they reflect on the peculiarities of human development and life, they are even distinctive.

This study is a sequence of stages which expresses life socially, culturally and emotionally. The themes are comprehensive. The study follows the lifecycle and the developmental stages proposed by Havighurst (Baymur, 1993:53). With the specification of this kind of approach, "life" is assessed as a process of alteration and development and the categories are carried from before birth to death.

This study, searched for references to life stages in the words in poems and folk songs, which deal with life.

People working in development psychology and music have taken an interdisciplinary approach to representing "developmental peculiarities".

This study is significant since it is the first of its kind both in departments and is an interdisciplinary study.

"Factual qualified" data and "documents" were used in this study. Therefore this study is a kind of "document scanning" study. The scanning models are approaches which aim to describe a state as it was in the past or currently exists (Özsoy, 2015: 45–46). The case study of a scanning model has been adopted in this study. The main results are as follows.

Examples of poems and folk songs in which physical and physiological development of the life cycle are emphasized begin with the "prenatal period". Fertilization is seen as a "Commandment of God" in poems. Walking and talking are examples of maturing in infancy. The dormant concept of physiological need is illustrated in poems. Physical change, transformation and development are emphasized in poems and folk songs, which refer to the adolescence period. Poems and folk songs that deal with the elderly period present aging as unavoidable, and due to this, it is a time to care and protect oneself from diseases. Physiological changes are emphasized.

There are poems and folk songs which emphasize emotional development, especially the adolescence period. Adolescents who feel anxiety and doubt are emphasized.

Poems and folk songs that emphasize mental development are part of the school-age life stage. Linguistic performance and school success are emphasized.

Poems and folk songs emphasizing social development are part of the play period. Learning self-care, self-control and creating friendships are emphasized in poems and folk songs, in which play is the characteristic feature. In the middle age period, poems and songs emphasize that life should be re-evaluated and re-analysed.

There are poems and folk songs that emphasize developments during the young adult period. They emphasize the problem of finding a partner and the topics of marriage and family life. Regarding the old age, performance is reduced in all areas, the youth period is missed and the past is recalled.

Finally, poems and folk songs emphasize the reality of life's results in death. The life cycle is completed, reaching to the unavoidable truths of death and grievance; reaction against death is not a solution.

Due to the results so far, proposals have been brought forward to organize concerts, auditions and conferences in which the repertoires consist of events that deal with each life stage differently and address the physical, physiological, emotional, intellectual, social and cultural components, preparing a catalogue of poems, songs, and folk songs which are written and composed of topics concerning human beings, so that no life stage is excluded.